

(Hekayə)

Anyeze heç olmasa mənə xəbərdarlıq edə bilərdi, amma o, heç sağollaşmamış evdən getdi. Özü də həmişəlik. Mən özümü qəbahətli adam hesab etmirəm və o, nədən narazı olduğunu desəydi, biz bunu müzakirə edə bilərdik. Amma yox: iki illik evlilik dövründə bir kəlmə də demədi! Birdən-birə, gözəl bir səhər çağı, yoxluğundan istifadə edib, özünə yeni iş yeri axtaran qulluqçu kimi, gizləncə sivişib getdi. Getdi, üstündən altı ay keçsə də, hələ də anlamıram niyə getdi.

O səhər bizim rayondakı kiçik bazardan lazım olan hər şeyi almışdım. Bazarlıq etməkdən xoşum gəlir: qiymətləri bilirəm, mənə lazım olanı tanıyıram, al-ver edib qiymət danışmağı sevirəm, hər şeyi yoxlayıb, əlimdə sambalayıb almağı xoşlayıram; biftəksi heyvanın harasından hazırlayacağılarını görməliyəm, almanın hansı zənbildən alındığını bilməliyəm. Ərzaqları aparıb yenə evdən çıxdım. Qonaq otağının pərdəsini təzələmək üçün metrə-yarım baxrom parça almalydım. Müəyyənleşdirdiyim məbləğdən artıq xərcləmək istəmədiyim üçün bir neçə dükən gəzdim. Axır istədiyimi Via dell Umiltadək balaca dükandan tapdım. On ikiye iyirmi dəqiqə işləmiş evə qayıtdım, qonaq otağına keçdim ki, aldığım parçayla pərdənin rəngini müqayisə edim, elə o dəqiqə gözümə masanın üstündəki mürəkkəb qabı, qələm və məktub dəydi. Açıq gözüme ilk dəyən məxməri süfrəyə düşmüş mürəkkəb ləkəsi oldu. Fikirleşdim ki: "Ay səliqəsiz süfrəyə ləkə salıb".

Mürəkkəb qabını, qələmi və məktubu yığışdırdım, süfrəni yığışdırıb mətbəxə keçdim, ləkəni limonla yaxşıca sürtüb çıxardım. Sonra qonaq otağına qayıdıb təzə süfrə saldım, ancaq bundan sonra məktubu xatırladım. Məktub mənə idi: "Alfredoya".

Açıb oxudum: "Otaqları yığışdırdım. Naharı özün hazırlayasan, sən bunu əla bacarırsan. Əvida. Mən anamın yanına qayıdıram. Anyeze".

Əvvəl heç nə başa düşmədim. Sonra məktubu yenə oxudum və nəhayət mənə çatdı: Anyeze həmişəlik gedib, iki illik evlilikdən sonra mənə atıb gedib.

Adətım üzrə məktubu bufetin kvitansiyaları, abunə kağızlarını qoyduğum siyirtməsinə qoyub pəncərənin qarşısındakı balaca kreslodə oturdum. Bilmirdim nə düşünürəm; mən qətiyyənlə belə şey gözləməyirdim və hadisəyə inana bilmirdim. Beləcə fikir eləyərkən gözüm yerə düşmüş balaca, ağ lələyə sataşdı. Çox güman Anyeze toz alanda süpürgədən düşmüşdü. Lələyi götürüb pəncərədən çölə atdım. Sonra şlyapamı götürüb evdən çıxdım.

Tratuarın daşlarına adətım üzrə hər bir dənədən bir basmaqla addımlayarkən özümə soruşurdum ki, görəsən Anyezeyə neyləmişəm axı? Axı o mənə niyə açıq-aşkar təhqir etmək niyyəti ilə, belə qəzəblə atıb getsin? Əvvəl onu özümə soruşdum ki, Anyeze mənə hansı xəyanətdə ittiham edə bilərdi, lap xırdasında da olsa? O dəqiqə də cavab verdim: xeyr. Qadınlar mənə demək olar ki, heç vaxt diqqətimi çəkməyiblər; mən onları anlamaqda çətinlik çəkirəm, onlar mənə anlamırlar; evləndiyim gündən də onlar de-

mək olar ki, mənə üçün yoxa çıxdılar. O dərəcədə ki, Anyeze özü hərdən mənə dürtməliyirdi:

– Bəs indi başqa qadına vurulsan neyləyirdin?

Mən cavab verirdim:

– Mümkün deyil: mən səndən başqasını sevmərəm, bu, ömürlük məhəbbətdir.

Bu haqda düşünəndə xatırladım ki, bu "ömürlük məhəbbət" söhbəti Anyezeni sanki sevindirirdi, əksinə, özü sallanırdı, daha dinmirdi.

Başqa ehtimallara keçdim: bəlkə Anyeze mənə pula görə atıb, ya da bizim həyat tərzimizə görə?

Ancaq bu dəfə də qərar verdim ki, vicdanım təmizdi. Biz heç də pis yaşamırdıq; özünüz baxın: həftədə iki dəfə kino, həftədə iki

İnkər etmirəm, mən danışıb özümü dinləməyi sevirəm, xüsusən mənə yaxın adamlarla danışırımsa. Səsim sakitdi, rəvandı – nə yüksək, nə alçaq səslə danışıram, məntiqli, axıcı nitqim var; hansı mövzuda danışırımsa, xırdalıqna qədər hərtərəfli izah edirəm. Əsasən məişət məsələləriylə bağlı danışmağı sevirəm: qiymətlər haqqında, otaqlarda mebelin düzülüşü, yemək, istilik haqqında, qisası, belə xırda-para məsələləri danışmağı sevirəm. Bu şeylər haqqında danışmaqdan o qədər həzz alıram ki, hərdən görürəm mövzunu danışib qurtarıb yenidən danışmağa başlamışam. Açıq danışmaq da, qadınlarla bu haqda danışmalar; onlarla başqa nə danışmayıq ki?

Özü də Anyeze mənə diqqətlə

dən heç vaxt ayrılmazdım – hətta anası, ya hansısa rəfiqəsi bizə gələndə də; hətta bilmirəm ağına hardan gəlmişdi, ingilis dili öyrənməyə başlayanda da mən onunla birlikdə oxuyurdum. Mən ona o qədər bağlı idim ki, hərdən gülməli həddə çatırdı. Məsələn, bir dəfə kafedə asta səslə nə dedi: "Yaxşı, gedək, amma əvvəlcədən deyirəm ki, sənə maraqsız olacaq."

Hə, mənə kimi ər tapmaq asan deyil. Anyeze tez-tez deyirdi:

– Mən filan yerə gedirəm, filankəslə görüşəcəm, sənə maraqsız olar.

Ancaq mən həmişə cavab verirdim ki:

Alberto Moravia

– Mən də gedirəm.. onsuz da işim yoxdur.

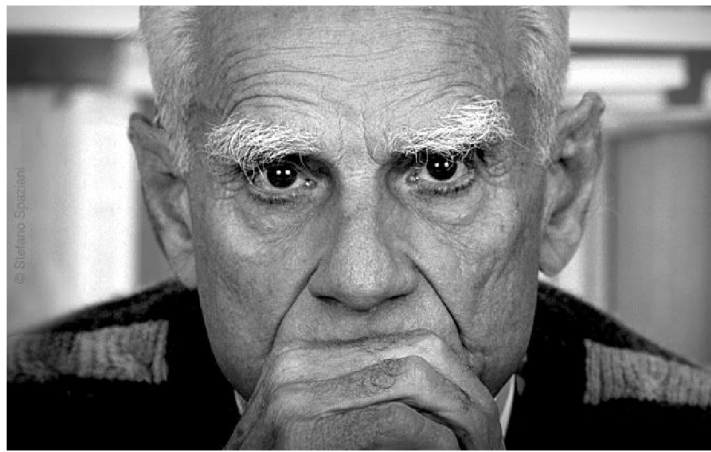
– Yaxşı, gedək, amma əvvəlcədən deyirəm ki, sənə maraqsız olacaq.

Nəticədə elə olurdu ki, mən heç az da olsa danıxmırdım və axırda ona deyirdim:

–Gördün, heç danıxmırdım.

Bir sözlə, biz ayrılmaz idik.

Bütün bunları götür-qoy edəndə, Anyezenin niyə mənə atmasını axtara-axtara gəlib çıxdım

Aydınlaşdırma

dəfə kafe – özü də mən o qədər xırdaçı deyiləm ha, onun dondurma, yoxsa sadə kofe sifariş veriyinə fikir verim, ayda iki illustrasiyalı jurnala abunəlik, hər gün qəzetimiz, qışda hələ hərdən operaya da gedərdik; yayda atamın Marinodakı bağına gedərdik. Bunları bizim əyləncəmiz. Paltalara qalanda Anyezenin heç bəhanəsi yoxdu. Ona nəse alınması idisə, məsələn, byüstqalter, ya bir cüt corab, yaxud yaylıq, mən həmişə razılış onulla mağazaya gedərdim, onunla bir yerdə seçərdim, gözüm də qırpmadan pulunu ödəyərdim. Dərzi, salon məsələsi də o cür. O, mənə deyəndə ki, "şlyapaya, ya dona ehtiyacım var", heç elə olmayıb ki, mən "Gedək, alaq, mən də sənənlə gələrdim" deməydim. Etiraf etməliyəm ki, Anyeze elə də tələbkər deyildi: evliliyimizin ikinci ilinə keçəndə o, artıq üst-başının qeydinə qalmamağa başladı. Mən özüm ona xatırladığım ki, ona nəse alınmalıdır. O da deyirdi ki, vacib deyil, keçən ildən qalan yaxşıdır. Mən hətta düşünürdüm, bu məsələdə Anyeze başqa qadınlardan fərqlənir, heç yaxşı geyinməyə can atmır.

Deməli könül və pul söhbətləri deyil. Əlimizdə vəkillərin "xarakter uyğunsuzluğu" dedikləri şey qalır. Bu zaman sual yaranır ki, iki illik evlilik zamanı bir dəfə də mübahisə etməyən şəxslər arasında hansı xasiyyət uyğunsuzluğundan söhbət gedə bilər? Vallah, birçə dəfə də! Biz bütün gün bir yerdə idik, əgər hər hansı uyğunsuzluq olsaydı, özünü nədəsə bürüzə verərdi də. Anyeze mənə heç vaxt etiraz etməzdi; o, heç demək olar danışmazdı da. Bəzən bütün axşamı nə kafedə, nə evdə heç ağızını da açmazdı – ancaq mən danışardım.

dinləyər, ən azı mənə elə gələrdi. Yalnız bir dəfə – mən ona elektrik qızdırıcısının iş prinsipini izah edəndə o, birdən yuxuladı. Onu oyadıb soruşdum:

– Danıxdın?

O, tez cavab verdi:

– Yox, yox. Mən sadəcə yorulmuşam, bu gecə pis yatmışdım.

Adətən ərlərin başı ya işdə, ya ticarətdə qarışır, boş vaxtları olanda da dostları ilə gəzirlər. Amma Anyeze mənə hamını əvəz edərdi: o, mənim həm işim idi, həm ticarətim, həm dostum. Mən onu heç bir dəqiqəlik də tək qoymazdım; həmişə yanında idim, hətta – siz təəccüblənəcəksiniz – o, yemək bişirəndə də. Yemək bişirmək məsələsi mənə vəcdə gətirir, ona görə də hər gün nahardan əvvəl mən önlüyümü geyinib mətbəxdə Anyezeyə kömək edərdim. Hər işdən bir az görərdim: kartof soyardım, lobya təmizləyərdim, əti kəsib hazırlayırdım, qazın üstündəki qazanlara nəzarət edərdim. Mən ona elə yaxşı kömək edərdim ki, bəzən özü mənə deyirdi:

– Bilirsən nə varg özün eləg mənə başım ağrıyır, gedim uzanıram.

Onda mən naharı tək hazırlayırdım; yemək reseptləri kitabının köməyi ilə hətta yeni yeməklər də bişirirdim. Heyif ki, Anyeze elə də yeyən deyildi, axır vaxtlar da lap iştahı küsmüşdü, heç yeməyə dəymirdi. Bir dəfə mənə zarafatla dedi:

– Sən səhv doğulmuşsan sən ki, qadınsang hətta evdar qadın.

Etiraf etməliyəm ki, bu sözdə həqiqət var: həqiqətən də mən yemək bişirməkdən savayı yumağı, ütləməyi, tikməyi, boş vaxtımda dəsmal kənarı tikməyi də sevirəm.

Dediyim kimi, mən Anyeze-

atamın dükənina. Bu, kilsə məmulatları dükənidir, Minevra meydanına yaxın yerləşir. Atam hələ qocalmayıb, onun qara, qıvrım saçları, qara bıqları, bıqlarının da altında mənə heç vaxt başa bilmədiyim qəribə təbəssümü var. Bəlkə hər zaman kilsə xadimləriylə, ya dindarlara danışmağındandı-nədi, o, həmişə çox mülayim, sakit və mədənidir. Ancaq anam onu yaxşı tanıyır və deyir ki, o, yaxşı rola girir.

İçəri keçib müxtəlif buxur qabları və ikonların düzülüyü sirlərin arasında keçib atamın arxadakı otağına getdim. Atam həmişəki kimi bıqlarının ucunu çeynəyə-çeynəyə hesab-kitab işi görürdü. Başımı itirmiş halda ona dedim:

– Ata, Anyeze mənə atıb getdi.

O, başını qaldırıb bıqaltı qırmışdı, ya da bəlkə mənə elə gəlirdi.

– Çox təəssüf – dedi, – doğrudan, çox heyif Necə oldu ki?

Mən olanları danışib əlavə etdim:

– Əlbəttə, mən pis olmuşamq Ancaq hər şeydən qabaq onun niyə belə etdiyini bilmək istərdim.

Qətiyyətsiz səslə soruşdu:

– Sən anlamırsan?

– Yox

Susub köks ötürdü, sonra dedi:

– Alfredo, mən də pis oluram, amma sənə nə deyəcəyimi bilmirəm Sən mənim oğlumsan, mən səni çox istəyirəm, sənə həmişə baxacamq lakin arvadın haqqında sən özün düşünməlisən.

– Hə, amma o mənə niyə atdı axı?

Atam başını buladı:

– Sənin yerinə olsam aydınlaşdırmazdımq Başını buraxq Səbəbi bilmək bu qədər vacibdi sənənin üçün?

– Çox vacibdig hər şeydən vacibdi.

Bu an içəri iki keçib daxil oldu, atam qalxıb onlara doğru gedərək dedi:

– Sonra gələrsəng Danışırıq İndi məşğulam.

Ondan heç nə gözləməməli olduğumu başa düşüb çölə çıxdım.

Anyezenin anası yaxınlıqda – Viktor Emmanuel prospektində yaşayırdı. Düşündüm, bu gedişin sirlərini mənə açmağa təhəssüs Anyezenin özüdür. Getdim onlara. Pillekəni qaçaraq çıxıb qonaq otağına girdim. Ancaq Anyeze əvəzinə mənə anası qarşıladı. Mənə ondan zəhləm gedir. O da ticarətlə məşğul olur. Rənglənməmiş qara saçları və qırmızı yanaqları olan, hər zaman gülümsəyən, sirlə, saxtakar qadındır. Xalat geyinib yaxasına qızıl gül taxmışdı. Görən kimi saxta qonaqpərvərliklə dedi:

– A, Alfredo, nə yaxşı gəlmisən?

– Ana, siz bilirsiniz niyə gəlmişəm – cavab verdim, – Anyeze mənə atıb gedib.

Sakitliklə dedi:

– Hə, oğul, o, burdadır. Neyləmək olar? Həyatda belə şeylər də olur.

– Yəni doğrudan mənə deyə biləcəyiniz başqa söz yoxdur?

O, diqqətlə mənə baxıb soruşdu:

– Özününkülərə demisən?

– Hə, atama.

– O, nə dedi?

Axı ona nə dəxli vardı atamın nə dediyinin?! Həvəssiz cavab verdim:

– Atamdı daq tanıyırsız.. Dedi ki, aydınlaşdırmaq lazım deyil.

– Atan düz deyib, oğulq Aydınlaşdırma.

– Əvvəl-axır, o, niyə gedib axı? – qızıışmağa başladım, – Mən ona neyləmişəm? Mənə niyə demirsiniz?

Qıçılqanmış şəkildə bunu deyərək gözümə masaya sataşdı. Masanın üstünə süfrə sərilmişdi, süfrənin üstündə ağ, toxunma örtük, onun da üstündə içində qırmızı lələlər olan güldən vardı. Amma örtük masanın ortasında deyildi. Qadın mənə baxıb gülməsəydi vaxtda heç nə elədiyimi özüm də bilmədən masaya yaxınlaşıb güldən qaldırdım, örtüyü ortaya çəkdim.

Bu zaman o, dedi:

– Afəring İndi örtük tam ortadadıq Heç mən fikir verməmişdim, amma sən o dəqiqə səliqə-sizliyi sezdin Afəring İndi isə gətsən yaxşıdı, oğul.

O, ayağa qalxdı, mən də qalxdım. Mən Anyeze ilə görüşmək istəyirdim, ancaq başa düşdüm ki, bunu soruşmaq mənasızdı. Həm də qorxurdum ki, Anyezeni görəsəm başımı itirib nəse axmaq bir şey edərdim, ya da deyərəm. Eləcə də çıxıb getdim və o güldən arvadımı bir də görmədim. Bəlkə də haçansa mənə kimi arın ələdüşməz olduğumu başa düşüb qayıdacaq. Lakin o, mənə niyə atmağını izah etməyincə evimin kənarından da keçə bilməyəcək.

Tərcümə etdi: Sənubər Heydərova